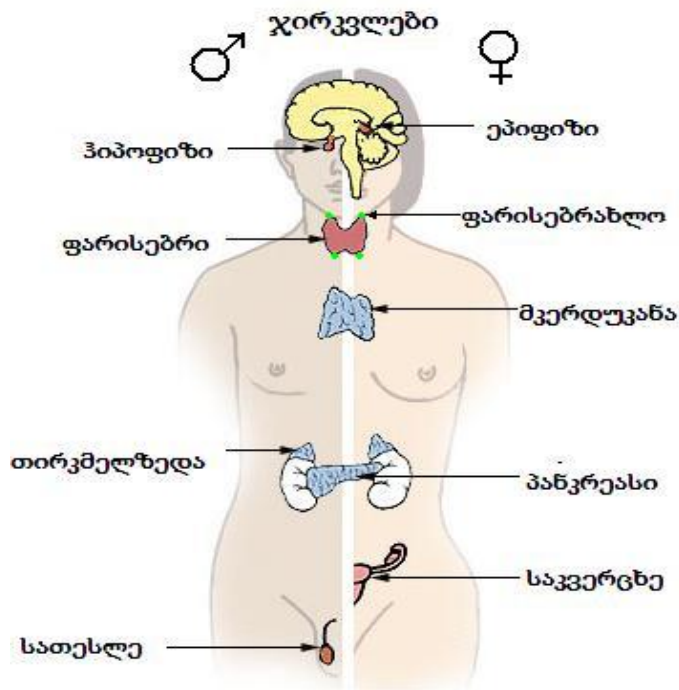
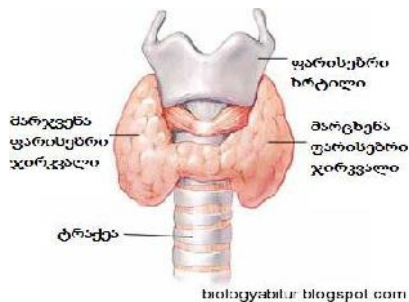


ენდოკრინოლოგიური პაციენტის
საექთნო მართვა

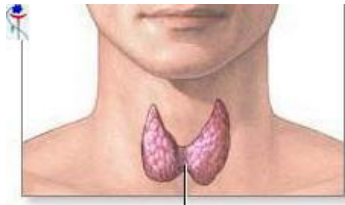
ენდოკრინული სისტემა შეიცავს ენდოკრინულ, ანუ შინაგანი სეკრეციის ჯირკვლებს. შინაგანი სეკრეციის ჯირკვალი ეწოდება ისეთ ჯირკვალს, რომელსაც არა აქვს გამომტანი სადინარი და მის მიერ გამომუშავებული ჰორმონი გადადის უშუალოდ სისხლში. შინაგანი სეკრეციის ჯირკვლებია: ტვინის დანამატი-ჰიპოფიზი, ფარისებრი ჯირკვალი, მკერდუკანა ჯირკვალი, ეპიფიზი, თირკმელზედა ჯირკვალი, პანკრეასი, სასქესო ჯირკვალი.



ტერმინი ჩიყვი კონკრეტულ დაავადებას არ გულისხმობს. ეს არის ფარისებრი ჯირკვლის - კისრის წინა ზედაპირთან მდებარე პეპლის ფორმის ენდოკრინული ორგანოს გადიდება.



დიფუზური ტოქსიური ჩიყვი (ბაზედოვის დაავადება)



ფარისებრი ჯირკვალი

დაავადება პირველად აღწერა ბაზედოვმა 1804 წელს.

დაავადება უფრო ხშირად გვხვდება ქალებში. გრიპის, რევმატიზმის, ტუბერკულოზის და სხვა ინფექციის შედეგად მოიშლება ფარისებრი ჯირკვლის ფუნქცია. ფარისებრი ჯირკვალი ჭარბი რაოდენობით გამოყოფს ჰორმონ - თიროქსინს.



ფარისებრი ჯირკვალი გადიდებულია, თვალები გადმოკარკლული, ტაქიკარდია, მტირალობა, აგზნებადობა, კისრის მიდამოში ზეწოლის შეგრძნება, ოფლიანობა, ხელების კანკალი, შრომის უნარი დაქვეითებულია, უძილობა, სიგამხდრე. დიდი ზომის ჩიყვი შეიძლება დააწვეს ტრაქეას და გამოიწვიოს სუნთქვის გაძნელება.

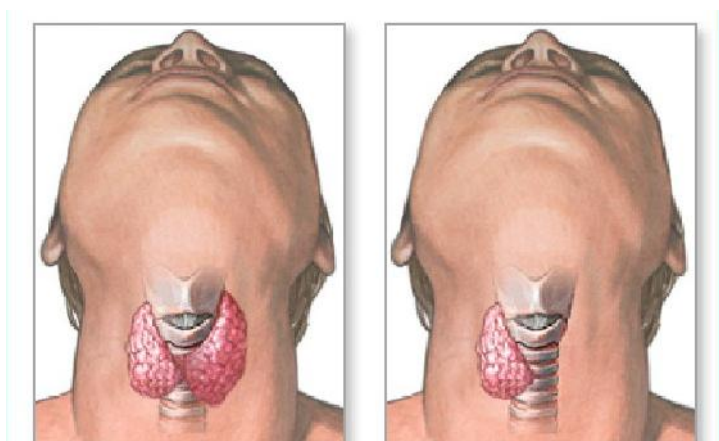


ჰიპოთირეოზი

ჰიპოთირეოზი ფარისებრი ჯირკვლის ფუნქციის დაქვეითებაა ან შეწყვეტა. ჰორმონი თიროქსინი მცირე რაოდენობით ან სრულიად არ გამოიყოფა. დაავადება უფრო ხშირად გვხვდება ქალებში. ჰიპოთირეოზის მძიმე ფორმას უწოდებენ მიქსედემას.



ძირითადი ჩივილებია: მოდუნება, აპათია, მეხსიერების დაქვეითება, გარე სამყაროსადმი ინტერესის დაკარგვა, შრომის უნარის დაქვეითება, შენელებული მეტყველება, სმენა დაქვეითებულია. ავადმყოფს აქვს დამახასიათებელი სახე: სახე დიდია, მიმიკით ღარიბი, თვალის ჭრილი ვიწროა, ქუთუთოები, ტუჩები, ლოყები შეშუპებული. ენა შეშუპების გამო პირის ღრუში ვერ თავსდება. კანი თეთრია და მშრალი. ფრჩხილები მტვრევადი, მუხლისა და იდაყვის მიდამო გასქელებული. ვითარდება ანემია.



ენდემიური ჩიყვი

ენდემიური ჩიყვის წარმოშობა დაკავშირებულია ორგანიზმში იოდის ნაკლებობასთან. დაავადება გვხვდება ისეთ რაიონებში, სადაც სასმელი წყალი ან საკვები პროდუქტები შედარებით მცირე რაოდენობით შეიცავს იოდს. დაავადების დასაწყისში ავადმყოფს ჩივილი შეიძლება არ ჰქონდეს და დაავადების გამოვლინების ერთადერთი სიმპტომი იყოს გადიდებული ფარისებრი ჯირკვალი.



თუ ფარისებრი ჯირკვალი მნიშვნელოვნად გადიდდა, იგი შეიძლება დააწვეს საყლაპავ მილს, ტრაქეას, ხორხის ნერვს. ამასთან დაკავშირებით ავადმყოფს უჭირს ყლაპვა, გამწვანებული აქვს სუნთქვა, ხმა ეხლიჩება. გარდა ამისა შრომის უნარი დაქვეითებულია, საერთო სისუსტე, თავის ტკივილი, გულის არეში უსიამოვნო შეგრძნება.



ფარისებრი ჯირკვლის ამა თუ იმ დაავადების, სიმძიმის ხარისხისა და კვლევის შედეგების გათვალისწინებით მკურნალობა არჩევითია. ზოგადად გამოიყენება: ანტიბიოტიკები და არასტეროიდული ანთების საწინააღმდეგო საშუალებები, იმუნომოდულატორები, ჰორმონალური ჩანაცვლებითი თერაპია, სიმპტომური თერაპია, ქირურგიული ჩარევა, რადიოაქტიური იოდით მკურნალობა.

უშაქრო დიაბეტი

უშაქრო დიაბეტი თავისებური დაავადებაა, რომელიც ტვინის დანამატის უკანა ნაწილისა და შუამდებარე ტვინის დაზიანების შედეგია (ტვინის ამ ნაწილის დაზიანება იწვევს წყლისა და მარილების ცვლის მოშლას), რომელიც შეიძლება გამოიწვიოს ინფექციურმა დაავადებებმა, სიმსივნის განვითარებამ, ქალას ტრავმულმა დაზიანებამ. ავადმყოფს აწუხებს წყურვილის გრძნობა(პოლიდიფსია) და ხშირი შარდვა(პოლიურია).

**Polyuria
(Frequent Urination)**



**Polydipsia
(Excessive Thirst)**



ხშირი შარდვა და გაძლიერებული წყურვილი ავადმყოფს უკარგავს ძილს, თანდათანობით ხდება, ვითარდება ძლიერი საერთო სისუსტე, კანის სიმშრალე. გარდა ამისა ავადმყოფს აწუხებს ძლიერი თავის ტკივილი, ღებინება და მხედველობის დაქვეითება.

უშაქრო დიაბეტის მკურნალობა ეტიოლოგიურია.



შაქრიანი დიაბეტი



შაქრიანი დიაბეტი ნივთიერებათა ცვლის დარღვევით მიმდინარე ქრონიკული ენდოკრინული დაავადებაა. ამ დროს ადამიანის ორგანიზმი ვერ ითვისებს შაქარს (გლუკოზას), რის გამოც სისხლში მისი დონე იმატებს და ვითარდება ჰიპერგლიკემია. დაავადების ორ ტიპს გამოყოფენ: ინსულინდამოკიდებული და ინსულინდამოუკიდებელი.

დაავადების გამომწვევი მიზეზია: სიმსუქნე, პანკრეატიტი, სტრესი, ენდოკრინული დაავადებები, კლიმაქსი, ორსულობა, ჭარბი ალკოჰოლი, მემკვიდრეობა, 45 წელზე უფროსი ასაკი და სხვა.

სისხლში გლუკოზის ჭარბი რაოდენობით არსებობას ჰიპერგლიკემია ეწოდება. ჰიპერგლიკემიასთან ერთად შაქარი ჩნდება შარდში, რასაც გლუკოზურია ეწოდება.

ძირითადი სიმპტომებია: გაძლიერებული წყურვილი(პოლიდიფსია), გახშირებული შარდვა(პოლიურია), გაძლიერებული მადა(პოლიფაგია), წონის დაკლება, მხედველობის დაბინდვა, სოკოვანი დაავადებისაკენ მიდრეკილება, საერთო სისუსტე, შრომის უნარის დაქვეითება, კანის ქავილი, გამონაყარი კანზე.



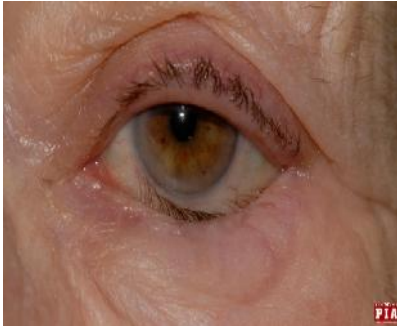
მიმდინარეობის მიხედვით არჩევენ: დიაბეტის ფარულ, მსუბუქ, საშუალო სიმძიმის და მძიმე ფორმას.

შაქრიანი დიაბეტის მწვავე გართულებებს მიეკუთვნება ჰიპერგლიკემიური კომა და ჰიპო გლიკემიური კომა.

ჰიპერგლიკემიური კომის დროს (სისხლში მკვეთრად მატულობს შაქარი) ადგილი აქვს თავის ტკივილს, ძლიერ სისუსტეს, იწყება ქოშინი, სახე ჰიპერემიულია, ავადმყოფი კარგავს გონებას, სუნთქვა ღრმა და იშვიათია, პირიდან ამოსდის აცეტონის სუნი, კანი მშრალია, არტერიული წნევა დაქვეითებული. დადგინდება თუ არა კომის ბუნება ავადმყოფს ი/ვ უნდა შეეუყვანოდ 40-60 ერთეული ინსულინი, პარალელურად მცირე რაოდენობით გლუკოზა.

ჰიპოგლიკემიური კომის დროს (სისხლში მკვეთრად ეცემა შაქარი) ადგილი აქვს უეცარ შიმშილის გრძნობას, კანკალს, დაღლილობას, თავბრუსხვევას, მხედველობის დაბინდვას, სიცივის შეგრძნებას, ოფლიანობას, მოუსვენრობას, თავის ტკივილს, ტაქიკარდიას, ლებინებას, ძილიანობას, კრუნჩხვას. დადგინდება თუ არა კომის ბუნება ავადმყოფს ი/ვ უნდა შეეუყვანოდ 40% -იანი 10-20 მლ. გლუკოზა ან 1-2 ნაჭერი შაქარი, ტკბილეული.

დიაბეტის გვიანი გართულებაა: მხედველობის დაზიანება, თირკმლის დაზიანება, დიაბეტური ტერფი.



მკურნალობისათვის აუცილებელია დადგინდეს თუ რომელი დიაბეტის ფორმა აქვს ადამიანს. პირველი ტიპის შემთხვევაში მკურნალობა ხდება ძირითადად ინსულინის საშუალებით.



მეორე ტიპის დროს კი პირველად დიეტა - იზღუდება ნახშირწყლებითა და ცხიმებით მდიდარი საკვები. თუ ვერ მოხერხდა შაქრის შემცველობის დაყვანა ნორმამდე მაშინ ინიშნება მედიკამენტები.



სიმსუქნე

ცხიმის ჭარბ დაგროვებას სიმსუქნე ეწოდება. იგი ხასიათდება ცხიმის ჩალაგებით ქსოვილებში და კანქვეშ, რასაც ორგანიზმისათვის დიდი ზიანი მოაქვს.

გამომწვევი მიზეზია გადაჭარბებული კვება, დიდი რაოდენობით ცხიმებისა და ნახშირწყლების მიღება. ფიზიკური აქტივობის შემცირება. ენდოკრინული და ნერვული სისტემების ფუნქციის მოშლა.



არჩევენ სიმსუქნის ორ ტიპს: ანდროიდული და გინოიდური. ისინი ერთმანეთისგან განსხვავდება ცხიმის განლაგებით. ანდროიდული ტიპი ხასიათდება ცხიმის განლაგებით სხეულის ზედა ნაწილში: მუცელზე, სახეზე, კიდურებზე. თემოზე ცხიმი მცირეა. გინოიდური ტიპის დროს ცხიმი თანაბრადაა გადანაწილებული მთელს სხეულზე, მაგრამ უპირატესად აღინიშნება დუნდულებზე და თემოებზე. ამას პერიფერიული გასუქება "მსხლისებური გასუქება" ეწოდება.



კლინიკური მიმდინარეობის მიხედვით არჩევენ სიმსუქნის ოთხ ხარისხს:

I ხარისხის სიმსუქნისას წონის მატებაა- 30 %-მდე

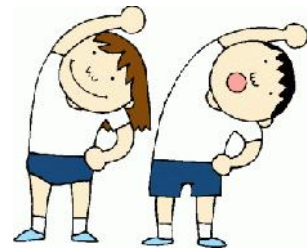
II ხარისხის სიმსუქნის დროს წონის მატებაა- 30-50 %

III ხარისხის სიმსუქნის დროს წონის მატებაა- 50-100%

IV ხარისხის სიმსუქნის დროს წონის მატებაა -100%-ზე მეტი

სიმსუქნის ხარისხთან ერთად მატულობს ორგანოთა დაზიანება. ვითარდება ე.წ. „ჰიპოვიკის“ სინდრომი- ძილიანობის დაუძლეველი სურვილი. გულის კუნთში ცხიმის ჩაზრდა არღვევს მის ნორმალურ ფუნქციას: აღინიშნება ქოშინი, გულის ფრიალი. მსუქნებში აღინიშნება მიდრეკილება ბრონქიტისადმი, პნევმონიისადმი. ნახშირწყლების ცვლის მოშლა იწვევს შაქრიან დიაბეტს.

მკურნალობა ითვალისწინებს ცხიმებისა და ნახშირწყლების შეზღუდვას, ფიზიკური აქტივობის მომატებას, მკაცრ დიეტას, განტვირთვის დღეებს, იზღუდება სითხე და მარილი. ავადმყოფი იკვებება ხშირად, მცირე ულუფებით, გამოიყენება სამკურნალო ფიზიკულტურა.





გავიგოთ, გავიაზროთ, შევაფასოთ:

- რომელ ჯირკვალს ეწოდება შინაგანი სეკრეციის ჯირკვლები?
- ჩამოთვალეთ შინაგანი სეკრეციის ჯირკვლები?
- დიფუზური ტოქსიური ჩიყვის ძირითადი სიმპტომებია?
- ჰიპოთირეოზის ძირითადი სიმპტომებია?
- ჰიპოთირეოზის მძიმე ფორმას ეწოდება?
- როდის ვითარდება ენდემიური ჩიყვი?
- ფარისებრი ჯირკვლის დაავადების დროს მკურნალობის

ძირითადი პრინციპებია?

- უშაქრო დიაბეტის ძირითადი სიმპტომებია?
- შაქრიანი დიაბეტის გამომწვევი მიზეზები და სიმპტომებია?
- რა არის ჰიპერგლიკემია?
- რა არის გლუკოზურია?
- შაქრიანი დიაბეტის რამდენი ტიპი არსებობს?
- შაქრიანი დიაბეტის გართულებებია?
- შაქრიანი დიაბეტის მკურნალობისა და ავადმყოფის მოვლის ძირითადი პრინციპებია?
- რა არის სიმსუქნე?
- სიმსუქნის მკურნალობისა და მოვლის ძირითადი პრინციპებია?

